

Position Paper: Transmissietarieven Elia

Contact: Michaël Van Bossuyt – T+32 473 88 55 83 – mvanbossuyt@febeliec.be

Datum: 26/03/2024

Omschrijving

De vrijmaking van de elektriciteitsmarkt ging op Europees niveau gepaard met een steeds verdergaande ontvlechting tussen productie en verkoop van elektriciteit enerzijds, en transmissie en distributie anderzijds. Deze laatste bleven gereguleerde activiteiten, toevertrouwd aan natuurlijke monopolies in de verschillende lidstaten. Hun vergoeding werd bepaald in tarieven goedgekeurd door de regulatoren. Deze tarieven dienen te voldoen aan drie algemene criteria:

1. niet-discriminerend: de berekening moet zijn gebaseerd op objectieve criteria en mag bepaalde categorieën van verbruikers niet arbitrair bevoor- of benadelen;
2. kostenreflectief: de tarieven moeten een redelijke vergoeding inhouden van het geïnvesteerde kapitaal; ze moeten daadwerkelijk gebaseerd zijn op de relevante effectieve kosten;
3. transparant: de tariefstructuur en de tarieven moeten voor de verbruikers duidelijk en toegankelijk zijn.

Deze criteria gelden voor alle tarieven, zowel voor distributie als voor transmissie, en werden sinds het begin van het vrijmakingsproces aanvaard en niet meer gewijzigd.

In België wordt de tariefproblematiek voor het transmissienet geregeld door art. 12 van de [wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt](#). Deze tekst moet ervoor zorgen dat de tarieven voldoen aan de drie Europese basiscriteria, en tegelijk transmissienetbeheerder Elia toelaten het net verder te ontwikkelen in functie van de behoeften. Bovendien moeten de tarieven vergelijkbaar zijn met andere transmissienetten in het buitenland en moeten ze voor het gehele grondgebied van het land gebaseerd zijn op dezelfde tariefstructuur. In het algemeen vereist deze tekst bovendien:

- dat de tarieven een voldoende inkomen garanderen aan de netbeheerder om zijn taken naar behoren te kunnen invullen;
- dat zij de netbeheerder een billijke winstmarge garanderen zodat hij zich tegen correcte voorwaarden kan financieren op de kapitaalmarkt.

De tarieven worden voorgesteld door de transmissienetbeheerder Elia aan de CREG (Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas) voor een periode van telkens 4 jaar sinds 2008 (huidige periode 2024-2027); de CREG kan het voorstel goedkeuren, weigeren waarna de transmissienetbeheerder (TNB) een nieuw voorstel kan doen of, indien geen enkel voorstel is goedgekeurd vóór 31 december voorafgaand aan de tarifaire periode, voorlopige tarieven opleggen. Hierbij is het belangrijk een onderscheid te maken tussen de gereguleerde activiteiten van de netbeheerder, waarvoor door de regulator ex ante tarieven worden goedgekeurd en waar ex post indien nodig een correctie plaatsvindt op basis van de positieve of negatieve saldi van de netbeheerder in de tarieven van de volgende tarifaire periode, en de niet-gereguleerde activiteiten van de netbeheerder, waarvoor de regulator geen tarieven goedkeurt, maar waar er mogelijk wel geldstromen zijn in de richting van de gereguleerde activiteiten, onder andere ter compensatie van knowhow of activa die werd verworven binnen de gereguleerde activiteiten.

Overeenkomstig de wetgeving volgen de tarieven de volgende structuur (aangepast sinds de periode 2016-2019¹; enkel voor eindgebruikers, andere tarieven kunnen in sommige gevallen van toepassing zijn op producenten of distributienetbeheerders) (voor meer detail zie www.creg.be of www.elia.be):

- Tarieven voor aansluiting op het net: iedereen die een aansluiting wenst op het transmissienet, dient daarvoor vergoedingen te betalen. De verschillende aansluitingstarieven kunnen worden teruggevonden op <https://www.elia.be/nl/klanten/facturatie-en-tarieven> en bestaan enerzijds uit eenmalige tarieven (bijvoorbeeld voor het uitvoeren van een studie) en anderzijds uit recurrente tarieven (voor het gebruik van de aansluitingsinstallaties).
- Tarieven voor toegang tot het net: Vooreerst de tarieven voor het beheer en de ontwikkeling van de netwerkinfrastructuur, met een tarief voor de maandpiek voor afnamen, waarbij sinds de tariefperiode 2024-2027 bepaalde periodes worden uitgesloten voor de berekening van het tarief, een tarief voor de jaarpiek voor afname, waarvoor er reeds uit vorige periodes een jaarpiekperiode is vastgesteld, een tarief voor het ter

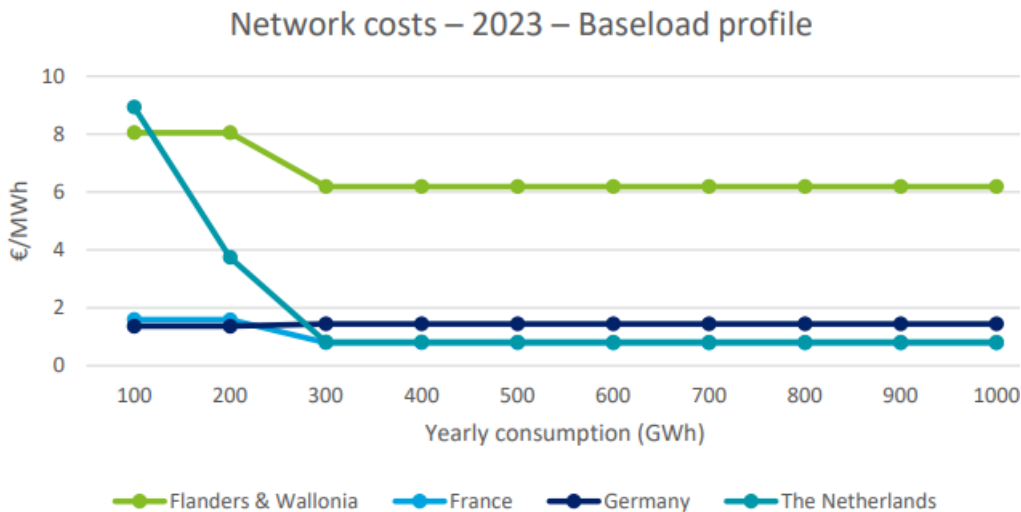
¹ Andere tariefstructuur dan in de voorgaande tarifaire periodes met verschillende belangrijke wijzigingen. Verder ook structurele aanpassingen in het aantal spanningsniveaus (van vier naar drie), het schrappen van de tariefdrager "bruto begrensde energie" (vervangen door netto energie) en het schrappen van de differentiatie tussen piek en offpiek tarieven.

beschikking gesteld vermogen voor afname, daarnaast de tarieven voor het beheer van het elektrisch systeem en tarieven voor de aanvullende afname of injectie van reactieve energie, de tarieven ter compensatie van onevenwichten, met daaronder begrepen de tarieven voor de vermogensreserves en voor de black-start en tot slotte de tarieven voor de marktintegratie. Binnen deze tarieven zijn er nog bijkomende bepalingen, zoals het gebruik van de 11^e gemeten piek van de maand, het neutraliseren van de impact van activaties door Elia in het kader van haar balanceringsdiensten, modaliteiten voor het aanpassen van het ter beschikking gesteld vermogen en het tarief in geval van overschrijding van dit vermogen.

- Daarnaast rekent Elia een aantal federale en regionale toeslagen en heffingen door die strikt genomen geen deel uitmaken van het transmissietarief (federale bijdrage, aansluiting offshore windturbineparken, federale groenestroomcertificaten, ...).

Doelstellingen Febeliec

Vergelijkende studies, o.m. de jaarlijkse prijsvergelijkingsstudie uitgevoerd door Deloitte in opdracht van Febeliec, tonen aan dat hoewel de *faciale* Belgische transmissienettarieven concurrentieel lijken in vergelijking met onder andere de buurlanden, de *effectief betaalde* transmissietarieven substantieel hoger zijn dan deze in de ons omringende buurlanden (Frankrijk, Nederland, Duitsland) door de kortingen (tot 90%) die in deze landen aan bepaalde verbruiksprofielen (stabiel, anticyclisch, groot) worden gegeven. Febeliec dringt er dan ook op aan dat ook in België dergelijke kortingen worden ingevoerd.

Source: Deloitte Benchmarking study of electricity prices between Belgium and neighboring countries 2023²

Febeliec kan volmondig akkoord gaan met de grote principes die de Europese richtlijnen inzake tarieven opleggen. Deze moeten daarbij voldoen aan 3 basiscriteria:

- niet-discriminerend: de tarieven mogen geen (categorieën van) netgebruikers op arbitraire wijze bevoor- of benadelen.
- transparant: de tariefmethodologie en de tarieven zelf moeten bekend gemaakt worden en in voldoende detail beschikbaar worden gesteld van de netgebruikers.
- kostenreflectief: de tarieven moeten zo getrouw mogelijk de reële kosten voor de netbeheerder reflecteren.

Voor Febeliec komt dit neer op een aantal essentiële keuzes:

- De tarieven dienen de reële kosten van het elektriciteitsnet te dekken. Kosten voor openbardienstverplichtingen of door de overheid gestelde eisen, dienen via de overheidsbegroting gefinancierd te worden. Kosten die toch via de netbeheerder worden geïnd, zullen het voorwerp uitmaken van een overleg tussen de CREG en de netbeheerder, waarbij rekening dient te worden gehouden met een *level*

² [Febeliec electricity benchmarking report](#)

playing field voor de industriële gebruikers door middel van een toetsing van de (wijze van) doorrekening aan de buurlanden.

- De kost van het net moet op een evenwichtige wijze worden gespreid over alle netgebruikers, zowel afnemers als producenten op basis van het criterium van de kostenreflectiviteit. Er moet daarbij worden vermeden dat een verbruikssite met lokale productie twee keer dient te betalen voor elektriciteit die niet over het net stroomt. Bovendien is het belangrijk dat positieve regulatoire saldi zo snel mogelijk worden teruggegeven aan de netgebruikers, opdat de hoogte van de tarieven een correcte reflectie is van de financiële rekeningen.
- De gewone netkosten dienen te worden verdeeld op niet-discriminatoire en transparante wijze over alle netgebruikers op basis van het principe van de postzegel. Individuele kosten (bv. aansluiting of kosten voor onevenwicht) dienen te worden toegewezen aan de betrokken netgebruiker. Zo zouden de kosten van reservatie van reservevermogens (FCR, aFRR, mFRR) best verlopen via de *Balancing Responsible Party*, aangezien de 3 types van reserve allemaal te maken hebben met het evenwicht van het net. De regulator dient erop toe te zien dat de producenten de hen aangerekende netkosten als productiekosten beschouwt, en ze niet expliciet doorrekent aan zijn klanten.
- De transmissienetbeheerder moet een correcte vergoeding krijgen voor de middelen die hij investeert in het net. Deze globale vergoeding moet hem toelaten het transmissienet te onderhouden om een optimaal spannings- en betrouwbaarheidsniveau te bekomen en het uit te breiden waar en wanneer de evolutie van de vraag, nieuwe investeringen in productie, of behoefte aan bijkomende flexibiliteit en capaciteit voor het garanderen van de netstabiliteit dit verantwoorden. Evenwel mag deze vergoeding niet leiden tot ongerechtvaardigde kostenstijgingen voor de netgebruikers en moet zij gebaseerd zijn op objectieve criteria, met inbegrip van het intrinsieke en specifieke risicoprofiel van een gereguleerde netbeheerder.
- De uitbouw van een betrouwbaar en efficiënt hoogspanningsnet is een noodzakelijk om te komen tot een concurrentiële, efficiënte en evenwichtige elektriciteitsmarkt. Febeliec kan dan ook aanvaarden dat bijkomende investeringen gebeuren in de uitbouw en de versterking van het hoogspanningsnet, voor zover de extrakost daarvan minstens wordt gecompenseerd door een grotere concurrentie en dus lagere prijzen op de *commodity*markten voor elektriciteit en in die mate dat de onderliggende projecten een positieve kosten-batenanalyse kunnen voorleggen.
- In het kader van de procedure tot goedkeuring van de tarieven is het wenselijk om het tariefvoorstel te publiceren in het kader van transparantie. Bovendien zou de periode voor het opstellen en goedkeuren van de tariefdossier en het bepalen van de tarieven in de tijd moeten worden verschoven, opdat netgebruikers deze minstens een trimester voor het in voege treden zouden kennen om hun interne (productie)processen hieraan te kunnen aanpassen. Het publiceren van een algemene tariefmethodologie is een eerste stap, maar vele belangrijke details worden pas bekend bij het publiceren van de tarieven en laten binnen de huidige termijnen nog steeds weinig mogelijkheden voor netgebruikers om hun profielen te optimaliseren in het licht van de gewijzigde situatie, met potentieel bijkomende kosten tot gevolg.